

กรมศิลปากร
นิทรรศการห้องสมุด

สุภาสิตสอนสตรี

ของ

สุนทรภู่

อส
ส996ส
2515

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายไสว แจ้งไสว

ณ เมรุวัดคอนใหญ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

วันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961129824

ON 17

วันที่ 29 11/20 137
เลขทะเบียน 0190
เลขหนังสือ ๑๗
๒๙๙๖๓
2515

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

สุภาษิตสอนสตรี

ของ

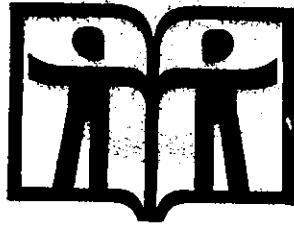
สุนทรภู่

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายไสว แจ้งไสว

ณ เมรุวัดคอนใหญ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

วันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

สถาปัตยกรรมสตรี

ของ

สุนทรภู่

เลขหมู่หนังสือ ๓๘๕.๘

พิมพ์ครั้งแรก

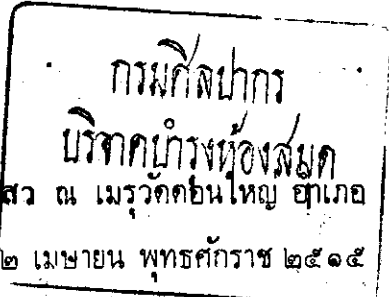
พ.ศ. ๒๔๖๖

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดให้พิมพ์ประทานผู้มารักษาสงครานต์

พิมพ์ครั้งที่สิบเก้า ๕๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๑๕

งานสถาปัตยกรรม นายไขว่ แจ่มใส

คำนำ

ในงานสถาปนกิจศพ นายไสว แจ้งไสว ณ เมรุวัดกษัตริย์ไชย ญาณ

ลาลูกกา จังหวัดปทุมธานี กำหนดวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

นายเสวย แจ้งไสว ผู้เป็นบุตร ได้มาติดต่อกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์
กรมศิลปากร ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง สุภาษิตสอนสตรี ของ สุนทรภู่
เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินดียินยอมให้จัดพิมพ์ได้ตาม
ความประสงค์

เรื่องสุภาษิตสอนสตรีนี้ สุนทรภู่เห็นจะแต่งเมื่อราวระหว่างปี พ.ศ.
๒๓๘๐-๒๓๘๓ พิจารณาตามสำนวน ดูเหมือนหนังสือเรื่องนี้สุนทรภู่จะ
แต่งชาย เป็นสุภาษิตสำหรับสตรีสามัญทั่วไป ความไม่บังว่าแต่งให้แก่ผู้หนึ่ง
ผู้ใดโดยเฉพาะ ทั้งเรื่องอื่นบางเรื่อง เช่น เพลงยาวถวายโอวาท และ
สวัสดิรักษา ต้นฉบับเดิมที่หอพระสมุดฯ ได้มา เรียกว่า สุภาษิตไทย เป็น
คำสมมติของผู้อื่น ดูเหมือนผู้สมมติจะไม่รู้ว่าเป็นกลอนของสุนทรภู่เลยเข้าไป
ด้อยคำในต้นฉบับที่วิปลาศลาคเคลื่อน ต้องซ่อมแซมในหอพระสมุดฯ หลาย
แห่ง แต่นับว่าแต่งดีน่าอ่าน

อนึ่ง ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้เจ้าภาพได้เรียบเรียงประวัติ นายไสว
แจ้งไสว ผู้วายชนม์ ให้พิมพ์ไว้ต่อจากคำนำนี้

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุประทาน ซึ่งเจ้าภาพ
ได้จัดบำเพ็ญอุทิศแก่ นายไสว แจ้งไสว เป็นปีดับัญฐานธรรม และได้ให้

(๔)

พิมพ์หนังสือเล่มนี้แจกจ่ายเป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ขออำนาจกุศลทั้งปวงนี้
จงเป็นพลวบ้จจัยส่งเสริมให้ นายไสว แจ้งไสว ผู้วายชนม์ ประสบแต่
อิฏฐคุณมณูผลตามควรแก่กตวิสัยในสุกคิสม์ปรายภพ สมถังมโนปณิธาน
ของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ

กรมศิลปากร

๑๗ มีนาคม ๒๕๑๕

นายไสว แจ้งไสว

ชาติะ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๔๗

มรณะ ๒ กันยายน ๒๕๑๓

ประวัติ

นายไสว แจ้งไสว เป็นบุตรของนายจันทร์ นางถ้วน แจ้งไสว เกิด
ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่บ้านคลอง ๘ คอนใหญ่ ต. ลำลูกกา อ. ลำลูกกา
จ. ปทุมธานี

มีพี่น้องร่วมบิดา มารดา รวม ๓ คน

๑. นางเทียบ เกตุเสียดโย (ถึงแก่กรรม)
๒. นายจ่าง แจ้งไสว (ถึงแก่กรรม)
๓. นายไสว แจ้งไสว

การศึกษา ได้ศึกษาภาษาไทยพอสมควรอ่านออกเขียนได้จากสำนัก
วัด ถวายการเป็นลูกศิษย์พระ

การอุปสมบท ได้อุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนา ณ พัทธสีมา
วัดคอนใหญ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

สมัครเข้ารับราชการทหารเพื่อรับใช้ประเทศชาติ และหลังจากการ
เป็น ทหารแล้วได้ออกมาประกอบอาชีพทำนาช่วยเหลือบิดามารดาด้วยความ
ขยันหมั่นเพียร ประกอบมีความประพฤติเรียบร้อย เป็นที่เคารพนับถือของ
ประชาชนในเขตชนบท และเป็นที่ยอมรับของหน่วยราชการ ระยะต่อมาได้
รับการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านที่ ๙ ตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ และลาออกเมื่อ ๑๕
มิถุนายน ๒๕๐๙

การสมรสและครอบครัว นายไสว แจ้งไสว ได้สมรสกับนางเสงี่ยม
และนางอินทร์ มีบุตรธิดาคงต่อไปนี้

(๖)

นางเสงี่ยม

นางอินทร์

๑. นายแสวง แจ้งไสว

๑. นายถวิล แจ้งไสว

๒. นางสง่า เล็กประสมวงษ์

๒. นางสาวหวาน แจ้งไสว

๓. นางสาวอรุณ แจ้งไสว (ถึงแก่กรรม)

๓. นายสงว แจ้งไสว

๔. นายเสวย แจ้งไสว

๔. นางสาวสุวิทย์ แจ้งไสว

๕. นางสาวพิศมัย แจ้งไสว

๖. นางสาวสุนทร แจ้งไสว

๗. นายเสวียน แจ้งไสว

๘. นายทวี แจ้งไสว

๙. นางสาวปทุม แจ้งไสว

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ป่วยเป็นโรคหัวใจ แพทย์แนะนำให้งดการ
ดื่มสุรา และทำการรักษาที่คลินิกแพทย์জনหายเป็นปกติ

วันศุกร์ที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๐๘ เวลา ๐๗.๐๐ น. ล้มศีรษะฟาด
พื้นบ้าน มีอาการลุกไม่ได้มือและเท้าไม่ทำงาน ไปรับการรักษาพยาบาลที่
โรงพยาบาลวชิรพยาบาล แพทย์ลงความเห็นว่าเป็นอัมพาต ทำการรักษาอยู่
๗ วัน แล้วจึงนำกลับรักษาตัวที่บ้านคลอง ๘ คอนใหญ่ อยู่พักที่บ้านได้
๒ วัน ลูกทุกคนลงความเห็นควรนำส่งโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช คอน
เมือง เข้ารักษาตัวอยู่ที่อาคาร ๑๐ ห้อง ๒๔ เป็นเวลาถึง ๓๕ วัน
อาการดีขึ้น พุดจาได้ และแข็งแรงนั่งนอน และค่อยๆเดินได้จึงได้รับกลับ
มาพักฟื้นที่บ้าน และค่อยๆแข็งแรงเดินไปไหนมาไหนโดยไม่ต้องใช้ไม้ยัน
ส่วนใหญ่อีกเข้าวัดปฏิบัติธรรม ประกอบกับเคยเป็นกรรมกรวัดมาก่อน และ
มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

(๗)

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ป่วยเป็นไข้รากสาคอย่างแรง และไปเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช เป็นเวลา ๑๐ วัน หายจากการเป็นไข้รากสาคมาอยู่บ้านตังเดิม

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เทศกาลเข้าพรรษา ได้ไปทำบุญที่วัดคอนใหญ่ บังเอิญล้มล้มศีรษะฟาดอ่างล้างเท้า ศีรษะแตกเป็นแผล แต่ก็เดินได้ตามปกติ มีความรู้สึกซึมลงไปไม่ค่อยพูดจา อยู่ต่อมาอีกไม่นานวันประกอบกับร่างกายไม่แข็งแรงอยู่แล้ว ขณะที่ก้าวลงจากเตียงนอน ล้มศีรษะฟาดพื้น มือเท้าไม่ทำงานนั่งเดินไม่ได้ ไม่ยอมพูดจา และได้นำส่งโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช รักษาอยู่เป็นเวลา ๑๒ วัน อาการไม่ดีขึ้นเลย แพทย์ก็ได้พยายามรักษาอย่างสุดความสามารถแล้ว แต่ทว่า อนิจจา ได้ถึงแก่กรรม เมื่อเวลา ๑๓.๑๕ น. ของวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๑๓ อายุได้ ๖๖ ปี.

หน้าว่าง

หน้าว่าง

คำขอบคุณ

นับจากคุณพ่อไสว แจ้งไสว ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา มีท่านผู้ที่เคารพนับถือและผู้มีไมตรีจิตญาติมิตร ทั้งใกล้ชิดและห่างไกล ได้มาร่วมบำเพ็ญกุศลอุทิศผลบุญแก่คุณพ่อไสว แจ้งไสว เป็นจำนวนมาก ได้ช่วยเหลือข้าพเจ้าด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ ซึ่งนับค่าประมาณมิได้ จนถึงงานฃาปนกิจศพ คราวนั้นก็เช่นกัน ทุกท่านได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะทางกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ได้อนุญาตให้พิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นอนุสรณ์ในงานฃาปนกิจศพครั้งนี้ ข้าพเจ้าซาบซึ้งในเมตตาคุณกรุณาคุณ ของท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

อนึ่ง หากมีบางสิ่งบางอย่างในการต้อนรับ หรืออื่น ๆ ที่ขาดตกบกพร่องด้วยสิ่งหนึ่งประการใดที่พึงมีบ้างนั้น ขอได้โปรดกรุณาอภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

เสวธ แจ้งไสว

๒ เมษายน ๒๕๑๕

พ่อ

คุณพ่อเป็นร่วมโพธิ์แก้ว ที่ปกป้องคุ้มครองลูกให้ไกลจากภัยอันตรายทั้งปวง คุณพ่อให้บัจจยี่ ๔ แก่ลูก ๆ ไม่เพียงแต่เท่านั้น สิ่งใดที่ลูกต้องการถ้าไม่เกินความสามารถของคุณพ่อแล้ว คุณพ่อจะพยายามหาสิ่งนั้นมาให้แก่ลูก ๆ ครราใดถ้าลูกซัดคำสั่ง หรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนจะคือ รันด้วยเหตุใดก็ตาม คุณพ่อจะทำโทษทันทีโดยจะไม่ยอมให้ผ่านไป ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้ลูก ๆ อยู่ในกรอบแห่งความเป็นคนดีที่โลกเขายกย่องสรรเสริญ

คุณพ่อมีความสนใจด้านคนตรี และการศึกษา คุณพ่อต้องทนลำบากในการประกอบอาชีพ ทำนา แม้แต่จะผ่านอุปสรรคนานาประการ คุณพ่อไม่เคยย่อท้อพยายามสะสมเงินทองไว้เพื่อส่งเสียให้ลูก ๆ ได้ไปศึกษาเล่าเรียน พ่อทำทุกอย่างเพื่อลูก ๆ พ่ออยาก رؤอยากเห็นเหลือเกินว่าเท่าที่พ่อได้พ่อส่งให้ลูก ๆ ไปศึกษาเล่าเรียนสำเร็จตามความประสงค์ของพ่อหรือไม่ ลูก ๆ ทุกคนทราบดี และก็พยายามศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งสำเร็จตรงตามจุดหมายของคุณพ่อ

ถึงแม้ว่าในระยะหลังจากคุณพ่อได้ล้มป่วยลงแล้ว คุณพ่อก็ยังเป็นห่วงอนาคตของลูก ๆ คุณพ่อมักจะถามถึงลูกคนนั้นเรียนเป็นอย่างไร ลูกคนนั้นการศึกษาเป็นอย่างไร และเมื่อคุณพ่อรู้ว่าลูก ๆ ที่คุณพ่อส่งไปศึกษาเล่าเรียนนั้นสำเร็จและเข้ารับราชการหมดทุกคนแล้วคุณพ่อหัวเราะและน้ำตาไหลพราก คุณพ่อร้องไห้ คุณพ่อร้องไห้ทำไมลูกพยายามถาม คุณพ่อกล่าวว่า

(๑๑)

“พ่อภูมิใจ” มาบัดนี้คุณพ่อได้จากลูกไปแล้ว จากไปไม่มีวันกลับ คงทิ้งไว้
แต่คำแนะนำสั่งสอนตักเตือน และกุศลกรรม อกุศลกรรม กรรมแห่งการ
กระทำดี และกรรมแห่งการทำชั่วเท่านั้นที่ยังคงปรากฏอยู่ต่อไป

ขอให้ท่านสังสผลบุญที่คุณพ่อทำไว้และลูกได้ทำไว้ นำดวงวิญญาณ
ของคุณพ่อไปสู่สุคติยังสัมปรายภพทุกประการ

ลูกของพ่อ

สุภาษิตสอนสตรี

ประนมหัตถ์น้อมสักการขึ้นเหนือเศียร

ต่างประทีปโกศสุมปทุมเทียน

อันเป็นมิ่งโมลีสีทวีป

ก็ลวงลับคับไกลนัยนา

จำนงเนียรนบบาทพระศาสดา

กึ่งประทีปส่องทั่วทุกทิศา

สู่มหาห้องนิพพานสำราญรมย์

ฉันชื่อภู่ผู้ประคิษฐ์ กิศสนอง

ขอประคองคุณใส่ไว้เหนือผม

ให้ประเสริฐเลิศล้ำด้วยคำคม

โดยอารมณ์คำรักชกภิปราย

ขอเจริญเรื่องตำรับฉบับสอน

ชาวประชาราษฎร์สิ้นทั้งหลาย

อันความชั่วอย่าได้มัวมีระกาย

จะสืบสายสุริย์วงศ์เป็นมงคล

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์

บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล

สงวนงามตามระบอบให้ชอบกล

จึงจะพ้นภัยพาลการนินทา

เป็นสาวแต่แร้วรวยสวยสะอาด

ก็หมายมากเหมือนนมอันมีค่า

แม้แตกรั่วรานร่อยถอยราคา

จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง

อันตัวต่ำแล้วอย่าทำให้กายสูง
 คุยั้งยั้งแวงยังมีที่วาง
 ค่อยเสียมเจียมใจจะไว้วาง
 ให้ต้องอย่างกิริยาเป็นนารี

จะเก็บไรไว้ผมให้สมพักตร์
 บำรุงศักดิ์ตามศรัมิให้ชื่น
 เป็นสุภาพราบเรียบแลเจริญ
 กงมีผู้สรรเสริญอนงค์ทรง

ประการหนึ่งซึ่งจะเดินค้ำเนินนาค
 ค่อยเยื้องยาดรยค่างไปกลางสนาม
 อย่าไกวแขนสุดแขนเขาห้ามปราม
 เสียมงามสงวนไว้แต่ในที่

จะนุ่งห่มคลุมสมศักดิ์สงวน
 ให้สมควรรับพัศตร์ตามศักดิ์ศรี
 จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์
 คุฉวีผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน

ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาด
 ว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์
 ถึงรูปงามทราชมสงวนนวลองค์
 ไม่รู้จักแต่งทรงก็เสียมงาม

อย่าเห็นกรายย้ายออกยกผ้าห่ม
 อย่าเสยผมกลางทางหว่างวิถี
 อย่าพุกเพื่อเจ้าไปไม่สู้ดี
 เหย้าเรือนมีกลับมาถึงหาเรือ

ให้กำหนดจจำแต่คำชอบ
ผิดระบอบแบบกระบวนอย่าควรถือ
อย่านั่งผ้าปกใหญ่ใต้สะคือ
เขาจะลือว่าเล่นไม่เห็นควร

อย่าลืมตัวมัวเดินให้เพลินจิต
ระวังปีคปกบ้องของสงวน
เป็นนารีที่อายหลายกระบวน
จงสงวนศักดิ์สง่าอย่าให้อาย

หนึ่งเนตรอย่าสังเกตให้เกินนัย

จงรู้จักอาการประมาณหมาย
แม่นประสพพบเหล่าเจ้าผู้ชาย
อย่าขม้ายทำขม้อยตะบอยแล

อันนัยน์ตาพาตัวให้มัวหมอง
เหมือนทำนองแะออกบอกกระแสะ
จริงมิจริงเขาก็เอาไปเล่าแซ
คนรังแกมันก็ว่านัยน์ตาคม

อันที่จริงหญิงกับชายย่อมหมายรัก
มิใช่จกตัดทางที่สร้างสม
แม่นจกักรักไว้ใให้อารมณ์
อย่ารักชมนอกหน้าเป็นนราศิ

กึ่งพฤษชาติองวายุพัดโบก
เขยื้อนโยกก็แต่กึ่งไม่ทั้งที่
จงยับยั้งชั่งใจเสียให้ที
เหมือนจามรีรู้จักรักษากาย

อันตำนานเปรียบอย่างปทุมเมศ
 พึ่งประเวศผูกพันชลสาย
 หอมผกาเกสรขจรจาย
 มิได้วายภุมรินถวิลปอง

แม่นชายโศกใจประสงก์มาหลงรัก
 ให้รู้จักเชิงชายที่หมายมั่น
 อันความรักของชายนี้หลายชั้น
 เขาว่ารักรักกันนี้ประการใด

อันแม่สื่ออย่าได้ถือเป็นบรรทัด
 สรวพัตเขาจะพูดคนสุดอย่าง
 แท้ล้วนก็มีบุญลูกขุนนาง
 มาอวดอ้างให้ออนงค์หลงอาลัย

กรันได้ข้ามสมจิตพิศวาส
 ก็นิราศแรมจรัสผันผยอง
 ไม่อยู่เฝ้าเกล้ารัสเที่ยวจกลอง
 คุยทำนองใจชายก็คล้ายกัน

จงพินิจพิศดูให้รู้แน่
 อย่าทำแต่ใจเร็วจะเหลวไหล
 เปรียบเหมือนนคิคปริศนาอย่าไว้ใจ
 มันมักไหล่แปลงซุ่มเป็นหลุมพราง

อันร้ายดีมิได้เห็นเป็นแต่ว่า
 จะคาดหน้าแน่งที่ตรงไหน
 เหมือนเขาหลอกบอกลาถึงเมืองไกล
 อย่าควรไปตามคำเขารำพัน

ทางไกลตาอุปมาเหมือนเสียเนตร
 สุดสังเกตุเท็จจริงทุกสิ่งสรรพ
 เขาจะนำไปให้ตายก็ตายพลัน
 คนทุกวันนี้เชื่อมั่นยากปากมันโก่ง

อันความช่วยเหลือที่ควัของเราหมก
 ต้องกำสรวลโตกว้างอยู่กลางหน
 จงฟังหูไว้หูกับผู้คน
 สบายปลเสียให้แน้อย่าแระไป

มักเบียดเบียนบีฑาประกาศเสีย
 เหมือนเลี้ยงเหยื่ออปรีย์ไม่มีผล
 ไม่ทำมาหากินจนสิ้นตน
 แล้วชุกชนทีซิงเที่ยววิ่งราว

อันแม่สื่อคือบีฑาท่าอาจหาญ
 ไครบนบานเข้าสักหน่อยก็พลอย โผง
 อย่าเชื่อนักมักกับจับจะกับไครง
 มันชักโยงอยากกินแต่สินบน

คิดถึงตัวหาผัววันหายาก
 มันชั่วมากนระนองก็อย่าหลงไหล
 คนสู้บ่ฝืนกินสุราพาจัญไร
 แม้นหญิงไครร่วมห้องจะต้องจน

ที่บางคนนั้นชั่วเป็นหัวไม้
 ให้พอใจชกตีเขามี่ฉาว
 ทำนจับได้ใส่ตรวนพรวนคอยาว
 แล้วบอกข่าวโศกศัลย์ถึงภรรยา

เขาเป็นผัวตัวเป็นเมียเสียไม่ได้
 มีหาไม่เงินทองก็คองหา
 ไปเสียลคเสียหล่นพันธนา
 ค่าฤชาาก็ต้องเสียขายเมียลง

มีข้าวของเคยผูกให้ลูกเต้า
 ก็เบียดเอาสิ้นสุดหาหยุคไม่
 ลงชั้นว่าผัวผ่อนท่อนสไป
 เอาไปไขว้เล่นโปจนโซโครม

จะคิดทำอย่างไรก็ไซ้ที่
 ต้องรับหนียากแก่นไซ้แทนผัว
 ถ้าคนผู้รู้สึกสำนึกตัว
 จะยังชั่วด้วยไม่เฉยชะเลยใจ

เพราะมีผัวชั่วไปจึงไถ่ยาก
 แสนลำบากบอบนก็อย่ามกหลง
 บ้างเล่นเบียดเสียด้วยผัวทะนง
 หน้อยก็ลงจ่านำเขาร่าไป

ยังแต่เมียเกลียดไกลไปขายซื้อ
 กอยหารีอร่วมภริมาเมื่อชมโฉม
 ครั้นรักผัวก็จะมัดด้วยสมโสม
 ท่อล้มโครมแล้วก็กรวดูหวานถึงตัว

จะหากุ้สมนิยมหวัง
 จงระวังชั่วช้ำชดสาสัย
 ที่ชายคั้นก็มีอยู่ดุมไป
 ไซ้วิสัยเขาจะชั่วไปทั่วเมือง

แต่ใจคนมักจะร่นไปหาผิค
 กรนไต่กึกจิตตรอมออกผอมเหลือง
 ท้องเคียดคั่นกินน้ำตาอยู่นองเนือง
 สุกจะเปลื้องราคินให้สิ้นขาว

ถ้าคนตีมิได้ชำระยาขับ
 ถึงซัดสนจนทรพัยไม่เศร่าหมอง
 คงมีผู้ช่วยประทับประคอง
 เปรียบเหมือนทองธรรมชาติราคามี

จงรักทวอย่าให้มัวราคีหมอง
 ถือทำนองแบบโบราณท่านชานไข
 ย่าเอาผิคมมาเป็นชอบประกอบใจ
 จะอยู่ในโอวาทญาติวงศ์

เป็นสตรีสุคติแต่เพียงผิว
 จะตีช้ำก็ยังไม่ล้างสาว
 ลงจนสองสามจึกไม่ยี้คยาว
 จะกลับหลังอย่างสาวสติเต็มครอง

ถ้าแม่ันตัวชั่วชำระยาแล้ว
 จะบ่คแผ้วถางผืนไม้กินที่
 เหมือนทองแดงแฝงผ้าเป็นราศี
 ยากที่มีผู้ประสงค์จำนงใน

แม่ันรู้จักรักร่างเป็นอย่างไร
 จะเพริศพรั่งสมสวาทเป็นราชหงส์
 จงกำหนดคอตสำหรับรักษาทรง
 อย่าลุ่มหลงด้วยอุบายของชายพาล

๘

อันคำคมตมบุรุษนั้นสุดกล้า
เขาย่อมว่าวรสนนกินหวาน
จงระวังทั้งมันในสันดาน
อย่าลนลานหลงละเลิงค้ายเชิงชาย

ข้างพ่อแม่ก็จะโกรธพิโรธรำ
จะจงจำทีโบายออกโหยหน
ค้ายท่านอายุชาน้ำประชาชน
ไม่รักคนเราจึงต้องมาหมองมัว

จะซึ่งโกรธโทษผู้ใหญ่ว่าไม่รัก
เพราะเราคิดผิคนักไม่เหมาะเหมง
ชั้นพ่อแม่ของทัวไม่กลัวเกรง
ใจตัวเองพาหลงไปลงตม

เขารักจริงให้สู้ชอกกับพ่อแม่
อย่าวิ่งแร่หลงงามไปคามง่าย
เขาไม่เลี้ยงโล่ชับจะอับอาย
ต้องเป็นหม้ายอยู่กับบ้านประจําคน

ถ้าปะว่าพ่อแม่ใจคอร้าย
กลับซื้อชายคึกเอกกับเจ้าผัว
แม่นชายนคนชักพลัดเข้าตัว
เราทำชั่วก็ตั้งชายนกายเราเอง

ท่านเลี้ยงมาว่าจะให้เป็นหอห้อง
หมายจะกองทนสินกินขนม
กรันลูกทัวชั่วด้อยน้อยอารมณ์
จึงตรอมตรมโกรธบุทรนสุดใจ

แม้้นลुकก็จะมีศรีสง่า
ญาติวงศ์พงศาก็ผ่องใส
ถึงเพื่อนบ้านฐานถิ่นที่ใกล้ไกล
ก็มีใจสรรเสริญเจริญพร

เมื่อสุกงอมหอมหวานจึงควรหล่น
อยู่กับต้นอย่าให้พราวไปจากที่
อย่าชิงสุกก่อนห่ามไม่งามดี
เมื่อบุญมีคงจะมาอย่าปรารมภ์

ถ้าแม้้นทำสิ่งใดให้ตลอด
อย่าทิ้งทอดทิ้งไปไม่เป็นผล
เขม้นขม้กักรังงานการของตน
อย่าชุกชนคบเพื่อนโพล่เชือนแซ

จงร้กนวดสงวนงามห้ามใจไว้
อย่าหลงไหลจำคำที่ร้าสอน
กิดถึงหน้าบิคาและมารคร
อย่ารีบร้อนเร็วหนักมักไม่ตี

อย่าคิดเลยคู่เซยกงหาได้
อุตส่าห์ทำลำไฟ่เก็บประสม
อย่าเกียจกร้านการสตร้จนิยม
จะอุคมสินทรัพย์ไม่อับจน

เมื่อเหน้อยอ่อนนอนหลับอยู่กับบ้าน
อย่าเที่ยวพล่านพุกผลอประจ้อประแจ
อะไรฉาวกราวเก็รียวอย่าเหตียวแล
ฟังให้แน่เหือความค้อยตามกัน

ระวังคฺเฐนเหยาและข้าวของ
จะบกพร่องอะไรที่ไหนนั้น
เห็นไม่มีแล้วอย่าอ้างว่าช่างมัน
จงผ่อนผันเก็บเต็มให้เต็มลง

ไม่ควรซื้อของไปพิโรธ
ให้เป็นมือเป็นเท้าทางคาวหวาน
เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่า
จงเลี้ยงท่านอย่าให้อะครทศใจ

ถ้าเรามีจิตกตัญญู
กุศลล้ำเลิศเท่าภูเขาหลวง
จะปรากฏยศยิ่งสิ่งทั้งปวง
กว่าจะล่วงลุถึงซึ่งพินาน

มีสติพึงประจบให้ครบบาท
อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
จงมักน้อยกินน้อยค่อยบรรจง
อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน

ถวายชนกชนนีนั้นมีคุณ
ได้การดูแลรักษามาจนใหญ่
อุ้มอุทรบ่อนข้าวเป็นเท่าไร
หมายจะได้ฟังพาริตาควง

เทพไทในท้องสิบหกชั้น
จะชวนกันสรรเสริญเจริญसार
ว่าสตรีนี้เป็นยอดกุญาพาด
ได้เลี้ยงท่านชนกชนนี

ทบางนางนนั้นก็ทำทุจริต
มิได้คิดคุณท่านเท่าเกศ
เห็นพ่อแม่ยากไร้ไม่โยคี
ดูเป็นที่อายเพื่อนเบือนอารมณ์

คนผู้นั้นครั้นตายวายชีวิตรม
คงไม่กลดกเกล้าวันรทกตลา
ไม่เห็นเดือนเห็นตะวันพระจันทร์
ทรมามากไหม้ในไฟพอน

แม้จะมีเงินทองของทั้งหลาย
คงฉิบหายมันคงอย่าสงสัย
จะเกิดโจรราวี้อัคคิภัย
เพราะว่าใจหยาบซำคิตหารุณ

เขาตามได้ว่ามิใช่เป็นพ่อแม่
ทำผูกแก่เกลื่อนกลับจะทับถม
ให้ตามหลังบังคับด้วยคำคม
ไม่สิ้นชมยกชูขึ้นบูชา

ถ้าอยู่ไปในมนุษย์โลกเล่า
เทพเจ้าท่านก็แข่งแสวงสังฆรณ์
ให้ยากยบ้อปราอณาทร
ยิ่งกว่าทำมารครให้ร้อนใจ

หญิงเช่นนี้ชายอย่าได้ไปร่วมรัก
จะเสื่อมศักดิ์เสียเช่นเป็นสกุล
แต่พ่อแม่เจียวยังใจไม่การุญ
เนรคุณมิได้กิกอนิจจัง

ซึ่งสตรีที่ท่านคือย่าคุณเยี่ยง
จงหลีกเลี่ยงเสียให้พ้นคนชั่วถึง
แม้ร่วมรอยก็จะพลอยระยำมั่ง
คุณจึงเอาทองแดงเข้าแฝงกุม

อย่าทำนอกลักษณะจะเป็นโทษ
ตัดประโยชน์พี่น้องเขาหมองหมาง
ถึงจะรักรักให้ยืคอย่าจืดจาง
จะไว้วางกิริยาให้น่าดู

แม่จะเรียนวิชาทางค้าขาย
อย่าปากร้ายพูดจาอหังสา
จึงซ่อง่ายขายคิมกำไร
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิตระอา

จะสอนใจไว้ทุกสิ่งเป็นหญิงสาว
ให้พ้นคาวข้าวข้าวเข้ามั่วสุ่ม
ให้ผ้นผ่อนเหมือนหนึ่งนอนในห่วงรุ่ม
จงสุขุมกติกแบ่งให้เบาบาง

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั่น
อย่าตะคนตะคอกให้เคืองหู
ไม่ควรพูดอ้ออึ้งซนมิ่งกู
คนจะหลล่่วงลามไม่ขามใจ

เป็นมนุษย์สุคนิยมเพียงลมปาก
จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา
แม้พูดคิมมีคนเขาเมตตา
จะพูดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสม

ถึงชายไทเขาพอใจมาผูกเกี่ยว
 อย่าโกรธเกรี้ยวโกรธว่าหยาบหยาม
 เมื่อไม่ชอบก็อย่าตอบเนื้อความตาม
 มันจะลามเล่นเลยเหมือนเคยเป็น

เมื่อจะจรนอนเกินคำเนิ่นนึ่ง
 จงระวังรังจิดขนิษฐา
 อย่าเหม่อเมินเกินให้คีมีอาณา
 แม้นพลั้งพลาดบาทาจจะอายุคน

แม้นสมรจะไปนอนที่เรือนไหน
 อย่าหลับไหลลึ่มกายจนสายตาง
 ไกรเห็นเข้าเขาจะเล่านินทานาง
 ความกระจำงออกกระจายเพราะกายตัว

ถึงจะไปในพิภพให้จบทั่ว
 แต่ความชั่วอย่าให้ผู้ใดเห็น
 จงอุทิศสำหรับปีศาจให้มิดเม้น
 จึงจะเป็นคนดีมีปัญญา

เห็นผู้ใหญ่หรือใครเขานั่งแน่น
 อย่าไกวแขนบักเช่นไม้เห็นหน
 ก้อยวอนว่าข้าขอจรดล
 นั้นแลคนจึงจะมีปราณีนาง

ถ้าจะนั่งก็นั่งระวังผ้า
 ไม่อาณาเขาจะพากันข่มหัว
 ยามตำรวจก็อย่าสรวลให้เมาหัว
 แม้นจะหัวหัวร่อพอสบาย

เมื่อยามยิ้มไว้แต่ในพักตร์
 อายม้นักเสียสง่าพาสลาย
 อย่าท้าวแขนท้าวกางให้ห่างกาย
 อย่ากรีกกรวยกรอมเปลาะเที่ยวเราะเรง

จะแต่งตัวก็อย่ามัวแต่การแต่ง
 อย่าทาแป้งจับกระหม่อม่าเข้าจนเหลิง
 ใช้บ้านนอกคอกนามาแต่แข็ง
 ทำเซอะเซิงเขาจะโห่ร้องโรไป

เมื่อยามตรุษยามสงกรานต์มีงานหลวง
 แต่งให้งามตามกระทรวงหาว่าไม่
 ครนสนเขตเทศกาลทำงานไป
 อย่ารำไรผัดหน้าท่งตาปี

เมื่อไปเป็นชาววังจึงนั่งแต่ง
 แต่พอแจ้งเข้าก็จับกระจกหวี
 คว้าสำราญการอะไรนั้นไม่มี
 จะหากู้แต่ที่เจ้าพระยา

อยู่สถานบ้านช่องนั้นต้องกึก
 ให้รู้จักการหญิงทุกสิ่งสา
 เพื่อมีผิวพลเรือนเหมือนกันนา
 จะได้หาเลี้ยงกันจนวันตาย

รู้วิชาก็ให้รู้เป็นครูเขา
 จึงจะเบาแรงตนเร่งชวนชวาย
 มีข้าไทใช้สอยค้อยสบาย
 ทั่วเป็นนายโง่เง่าบ่าวไม่เกรง

การวิชาหาประดับสำหรับร่าง
 อย่าเอาอย่างหญิงโคงที่โคงเงง
 การมิตีที่ชั่วจงกลัวเกรง
 อย่ากรีนเกรงขั้วร้องกะนองใจ

ค่อยเสียมเจียมตนจนเสียก่อน
 ค่อยผันผ่อนที่หลังเขาสรรเสริญ
 อย่าเบื้อเย้อพกใหญ่ออกให้เกิน
 ละเมิกเมินหมิ่นนั้กมักจะอาย

เห็นผู้คมีทรัพย์ประดับแต่ง
 อย่าทำแข่งวาสนากระยาหงัน
 ของตัวน้อยก็จะถอยไปทุกวัน
 เหมือนตักบันตันทุนสูญกำไร

คิดแต่ยากแต่จั้นเร่งชวนชววย
 อย่าให้กายตกยากลำบากได้
 พออ้มเข้าอ้มเย็นไม่เป็นไร
 อย่าพอใจเชื่อซ้ำเขากำเกิน

อย่าอวดคมีทรัพย์เที่ยวจับแจก
 ทำเกี่ยวแฝกมุงป่าพาลิบหาย
 ไกรจะช่วยตัวเรากี่เปล้าคาย
 อย่านักงายเงินทองของสำคัญ

จงนุ่งเจียมห่มเจียมเสียมหิม
 อย่ากระหึ่มยศถาอัชฌาสัย
 อย่านุ่งลายกรายกรุยทำจุยไป
 ตัวมิใช่ชาววังไม่บังควร

อย่าคบพวกหญิงพาลสันดานชั่ว
ที่แต่งตัวไว้จริตผิดกระสวน
สุริย์ฉายบ่ายคล้อยเที่ยวลอยนวล
เป็นเชิงชวนพวกเจ้าชู้เขารู้กล

ครั้นไต่ยินเสียงกลองมาก้องหู
ยังไม่รู้เนื้อความเที่ยวถามหา
วันนั้นมีละครใครที่ไหนมา
แม้รู้ว่าเจ้ากรับเต้นหรั้ไป

บ้างก็รักข้านักเลงเล่นเครื่องครั้น
เที่ยวกลางคืนคบเพื่อนเดือนหงายหงาย
ห่มเปลาะคำทำปลอมออกกรอมกาย
พวกผู้ชายซักพาเที่ยวว่าเรึง

พอรุ่งเช้าเฝ้าแต่มองส่องเกศ
ให้เวียนหัวไ้วันสะพันหน
ทรงการงานแล้วช้คร้านเป็นกังวล
แต่งแต่คนมิได้เว้นสักเวลา

นั่งพิณจพิศโฉมประโลมหลง
คุณปลงกรรมฐานเหวื่อภาพไหล
บ้างก็เห็นว่างามเลยตามไป
ช่างกระไรหนอนนิษฐานไม่กิกอาย

ครั้นไปไปใจแตกลงแหกคอก
ปะทะปลอกคำผางวางจนเหลือ
ควาญหมอรอไม่คิดเห็นผิดเชิง
จะเป็ดเป็งเข้าป่าไปท่าเดียว

ใครจะห้ามปรามไว้ก็ไม่ฟัง
 ทำส่งเสียงเถียงดั่งให้กราคเกรียว
 ถือว่าตนเป็รื่องฉลาดปราศประเปรียว
 ประจบเพ็ยวู้งักทุกพักตรา

ที่ส่วนตัวถึงจะชั่วออกฉันทัน
 สู้ปลุกยกยกตนนี้สุดแสน
 ไม่ทำมาหากินจนสิ้นแค้น
 ก็เลยเล่นเข้าบ่อนนอนสบาย

มือก็ไวใจกล้าหน้าก็ด่า
 จะเอาชวานเข้าไปดากไม่อย่ากเจ็บ
 แต่ผ้าซาคก็ไม้ปรารดนาเย็บ
 ซึ่เก็ยเก็บผลัดวางไว้กลางเรือน

พูดก็มากปากก็บอนแสดงอนนั้ก
 เห็นเขารักกันไม้ไ้ใจอิจฉา
 เพ็ยรอนราวูญจนเพ็ยอนบ้านเขาระอา
 นังที่ไหนดให้ินินทาเขาเป็นแค้น

หญิงเช่นนี้เห็นไม้มีเจริญแล้ว
 ให้แ่วแ่วอยู่ข้างทางฉิบหาย
 ลงสูบฝั้นกินเหล้าอยู่เมามาย
 ไม้เสียคายอินทรีย่เท่าซึ่เล็บ

อันการเหี้ยมาแล้วไม้เอาเป็นธุระ
 กิดแต่จะเพ็ยวตลบไปคบเพ็ยอน
 คบกันไ้แต่ินิสัยพวกแซเช็ยอน
 จะคบคนพลเรือนก็เต็มที

ชั้นจะยืมของใครเขาไม่เชื่อ
 กล้วยหัวเหลือไปปศุสภถี
 ปากก็หวานเหมือนน้ำตาลเพชรบุรี
 ข้าวของมิให้ไปมิได้กิน

หญิงไม่กินนั้นก็มิอยู่หลายพวก
 จำจะบอกบอกละเสียดให้จบ
 ที่กินก็จะได้คู่ให้รู้ครบ
 หล่อนจะได้ไม่พบพวกคนพาล

ล้วนคุณสูงคุณป่ออยู่ทุกแห่ง
 เทียวแอบแฝงฟังพาควาสนา
 พวกผู้ดีไม่นึกตริกเงรจา
 เป็นพี่น้องร่วมฟ้านั้นเห็นจริง

แม่นใครไปสมทบเข้าคบค้า
 แต่ชั้นผ้าไม่ติดตัวแต่สักผืน
 มีแต่ภัยให้ระยำทุกคำกิน
 ใครจะขึ้นชมชิตไม่คิดกบ

หญิงพวกหนึ่งนั้นทำขึ้นเจือ
 ทำเบื้อย้อยหยิ่งเกินกับภูมิจาน
 ไม่เจียมจนเลยว่าตนต่ำสันดาน
 เห็นที่ท่านเป็นขุนนางอ้างเข้ามา

ช่างพูดได้ไม่อายแก่ปลายสิ้น
 เป็นคนสิ้นความคิดผู้หญิง
 ถึงพูดไปใครเขาจะเห็นจริง
 เขาว่าหยิ่งยกยศเหมือนมดตะนอย

ถึงจะอวกอ้างไปที่ไหนนั้น
 เขารู้ทันอยู่ว่าเข่นเจ้าเป็นทอย
 ถ้าต้นคานการผู้คึงมีรอย
 ไม่กล่าวถ้อยเขาก็รู้ว่าผู้ค

ที่บางคนจนยากไม่ยอมทุกข์
 ถือว่าสุขอยู่แก่ตาข้าเป็นสาว
 อุตส่าห์แบ่งขมันไม่สิ้นกราว
 ไม่สร้อยตราสู่ตาประชาชน

สุภาพิตท่านประคิษฐ์ประทับไว้
 ว่าผู้โงงามพักตร์สูงศักดิ์ศรี
 ถึงเป็นองค์สุริยวงศ์พระจักรี
 แม้นไม่มีสินทรัพย์ก็ลบบไป

อันตัวทำแล้วอย่าทำให้เกินศักดิ์
 เขาจะมักเหม็นปากเหมือนซากผี
 เปรียบเหมือนเกลือเจือปนกับขลธิ
 มันก็มีแต่จะจืดไม่ยียาว

ทำไมแก่เงินทองของทั้งหลาย
 เห็นทาง่ายสารพักไม่ขัดสน
 ถือว่ารูปงามไม่คร่ำมจน
 ลงแต่่งตนขายกินจนสิ้นดี

ทุกวันนี้มีทรัพย์เขานับหน้า
 อย่าถือว่าตนงามตามวิสัย
 ถึงงามพักตร์เขาจะรักเจ้าเพียงไร
 เขาภาคใจเสียว่าเจ้าช้เก็ยการ

ที่บางคนเห็นที่ท่านมีทรัพย์
 แต่งประดับผิวพรรณในสถานฐาน
 ประกอบผูกผูกสะกศสร้อยสังวาล
 แลละลานล้วนสุวรรณอันลออ

หาทองแท้แก่ไขมันไม่กลอง
 ต้องเอาทองเสาชิงช้านำใจหาย
 แแต่ล้วนเนื้อสับน้ำทองคำทวาย
 สายสร้อยสายหนึ่งก็ถึงสลึงเฟื้อง

ก็สาสมกับอารมณ์ไม่เจียมศักดิ์
 ทรถักษณ์เหลือทัวชั่วข้าม
 ผู้คิดว่าแล้วชชาก็พลอยตาม
 ไม่มีความอายจิตสกันนิกเดียว

เจ้าคนจนมันให้ว่าจะทำบ้าง
 เอาเยี่ยงอย่างอยากได้น้ำลายสอ
 แต่ตัวจนอันอันตันในคอ
 ลงเที่ยวผลอไพร่ผลเพทุบาย

แพงไม่เบาเขายังกล้าอุตสำห้ช้อ
 ผูกข้อมือแรงแมอร่ามเหลือ
 ถึงจนยากอยากบำรุงให้รุ่งเรือง
 จนทองเหลือก็ไม่ละจะกะดงาม

เขาจึงว่าหน้าสคปรากฏอยู่
 สมแก่ผู้ที่ไม่ตรึกนึกเจตียว
 เมื่อน้ำคั้นขึ้นจะพวยไปฝ่ายเดียว
 ไม่ถึงเดียวก็จะลุ่มลงจมแปลง

เหมือนทิ้งห้อยน้อยสี่ห้ารู
จะแข่งสู้สุริยาอันกล้าแข็ง
เห็นไม่ถึงคอกกออย่าโกยไปโดยแรง
เขาจะแตร้งสรรวลาว่าเป็นบ้ายศ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961129824

ยังมีพวกหนึ่งนั้นขยันยิ่ง
เป็นผู้หญิงสองใจไม่กำหนด
เที่ยวยกย้ายร้ายชมภริมย์รส
ใครมาจกใดจับรับตะกาง

จะรักไหนก็ไม่รักสมกรรมัน
เล่นประชันเชิงลงท่งสองข้าง
ชูคอชูรีเรื่องเคืองระกาง
ก็ชักขวางหึงสาจะฆ่าฟัน

เพราะนารมีได้ตรงจำนงหมาย
ทำให้ชายเคืองแค้นแสนกระสัน
เหมือนพวกนางโมราวิลาวัลย์
ยื่นพระขรรค์ผ่าให้กับอ้ายโจร

ไต่ใจนางอย่างนกกัมมั่ง
จนลือกังข่าวก้องกังกลองโชน
เพราะนิสัยใจกนิษฐเล่นปลิกโยน
จนมาโค่นกันกระคากไม่อยากเซย

ต่างคนต่างก็เชื่อนอกเป็นเบือ
ต้องเป็นเรือชนกานอยู่เฉยเฉย
อันผัวคี่ที่จะไค้อย่าหมายเลย
ถ้วยมากเซยหลายชู้เขารูกล

บ้างลอบเล่นเพลงยาวเมื่อคราวซัด
 ฝีปากจักคอบต่อช้อนสนธิ
 ที่ไม่รู้รู้กลอนยังร้อนรน
 เทียววานคนแต่งให้พอได้การ

ครั้นกิดกิดปริศนานั้นซ้ำเนิ่น
 ชวนกันเดินหลีกออกนอกสนาม
 ทำคือค้ำหาญหักไม่รังาม
 จนเลยตามลี้มบ้านสถานตน

รักสนุกครั้นได้ทุกข์แล้วถอยคิด
 จะปกปิดเปลวไฟเห็นไม่หาย
 เทพเจ้าท่านไม่เข้าค้ำยคนร้าย
 คงก่อกายขึ้นให้เห็นไว้เป็นตรา

บ้างก็เล่นปริศนาเที่ยวหาของ
 ให้ถูกต้องตามอารมณ์ประสมประสาน
 ครั้นห่อเสร็จส่งให้กับชายชาญ
 บอกอาการเรื่องรักประจักษ์ความ

ชนิตนางอย่างนี้มีชู้มนัก
 เป็นโรครักเกิดมารศีระชน
 ต้องกินยาเข้าสุราพริกไทยปน
 หมายประจัญจะให้ค้ำที่อภัย

ครั้นกิดลางอย่างไรก็ไม่สูญ
 ก็อาตุรพุนเกิดสหัสสา
 ทำอย่างไรมันก็ไม่มรณา
 เป็นเวรบาปนั้นไม่บรรเทา

ถ้ารู้ถึงพ่อแม่ต้องแก้ไข
 เอาลูกไปมุ่นหมกยกให้เขา
 แล้วหาผ้าตัวประจำเป็นสำเนา
 พอบัศเป้าความอายให้หายแคลง

ไม่คิดอายชายหน้าใจจาเอ๋ย
 เหมือนไม่เคยพบปะจะกละเหลือ
 ลูกของเขาเอาเป็นสิทธิ์เผ่าซึกเซอ
 นึกว่าเหนือบุญธรรมกรรมไม่มี

เป็นกนิษฐชอบแต่คิดให้เป็นหนึ่ง
 ไม่ควรถึงอย่าให้ถึงกับปากเสียง
 เอ่ยว่ารักแล้วให้ไ้ร่วมเรียง
 เป็นคู่เคียงของตัวว่าผ้าเมีย

ที่ชายโหดโลกเขลาเข้าไปรับ
 มันช่างหลับตาสนิทไม่คิดแทง
 กิ่งแผ่นดินสิ้นทัญฐาเพลง
 มาแอบแฝงเอามันเป็นว่านเครือ

เหมือนเช่นเราเขาจะให้ก็ไม่รัก
 มันชายพัศตร์สารพัดจะบัศศี
 ถึงรูปร่างอย่างยุพินกินรี
 แต่เช่นนี้แล้วไม่ปองประคองเคียง

ท่านเปรียบมาเหมือนหนึ่งถรรราชสีห์
 ไม่พอที่เสียนวลอย่าควรเสีย
 เป็นอนงค์แล้วก็คงจะเป็นเมีย
 ย่อมมีเบี่ยงปรับไหมวิสัยนาง

นี่เกิดมาเป็นนารีไม่มีค่า
 จะเกิดมาทำไมให้หมองหมาง
 เหมือนกรวดทรายปรายเล่นไม่เว้นวาง
 จะเอาอย่างนางโมราหรือว่าไร

เมื่อไม่ถือตราภูมิไว้คุ้มห้าม
 คนจึงตามเลยลวนมากวนได้
 แม้นรู้จักรักษาถือตราไว้
 จะคุ้มภัยให้พ้นมีกนกลัว

อย่าจับปลาสองหัตถ์จะพลัดปลาค
 จับให้คงลงให้ขาดว่าเป็นผัว
 จึงนับว่าคนดีไม่มีมีัว
 ถ้าชายชั่วร้ายไปมิใช่ชาย

เป็นผู้หญิงสิ่งใดจะล้ำเลิศ
 สุกประเสริฐก็แต่ใจไม่เสื่อมสลาย
 ถึงรูปทรงนงคราญจะพานคลาย
 ก็อาจกลายส่งสวยคว่ายใจงาม

บ้างมีผัวตัวอยู่เป็นคู่ชื่น
 ยังหาอื่นเข้าประคองเป็นสองสาม
 ทำรักซ้อนซ้อนสนิทปิดเนื่อความ
 จนเลยลามเป็นระฆังคัง^๕ตนเอง

ครันรู้ความตามได้ก็ไม่รับ
 เขาเขียนขบขันค้ำว่าข่มเหง
 พลอยประจบกลบความไปคามเพลง
 เพราะผัวเองจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน

ทำองอาจพลากพลังลงทงคู้
 เขาจับได้ชายชู้คูน่าขัน
 ไม่แปรคแปรรันแสนสลกเหมือนทศกัณฐ์
 ต้องโศกศัลย์เศร้าใจอยู่ในทรวน

เคยทำอนหมอนหนุนละมุนนึ่ม
 ไปนอนทิมกรากกว่าเฝ้ากำสรวล
 เต้นก็กั๊กหมักก็กินจนสิ้นนวล
 แลแต่ล้วนลुकความออกหลามไป

กรนเห็นชู้คู่ชมภิรมย์วัน
 ก็ไม่ชื่นชมชิตพิสมย์
 จะฟังชู้ชู้ก็เพียบกรอบเกรียบใจ
 จะฟังผิวตัวก็ไม่เมตตาตน

ตระลาการท่านถามเอาความชั่ว
 ช่างตัวกลัวก็บอกออกนุสนธิ์
 เขาเซซาหน้าสลกต้องออกทน
 แทบจะคันคำคืนให้สนอาย

กรนชู้ใช้ไต่ถามได้ความชู้
 จึงกำจิกตักทินาราคาชาย
 ถ้าวักชู้ก็ให้อยู่กับชู้ชาย
 มันเปื้อน่ายชายกลับเอาทรัพย์คืน

ก็สาสมกับฮารมณส์ตรีชั่ว
 อยู่กับผิวร่วมใจว่าไม่ชื่น
 ไปคบชู้ชู้ชู้ก็หักทงยีน
 ต้องกลากสิ้นชลนัยน์อาลัยวอน

ที่ใครเห็นจะเมตตานันหายาก
มีแต่ปากแข็งอองงค์ส่งสลอน
เพราะเหตุตัวชั่วชื่อเสียงจร
ที่เคยนอนนึ่งสบายว่าไม่คื

เอก็ใจเป็นไฉนนะน้องเอ๋ย
มันจึงเลยไหลจ้ำกั๊งน้ำฝน
ช่างไม่คว่ำความชั่วติดตัวตน
ทำชุกจนจนไต่ยากลำบากกาย

ถึงบินออกนอกตำบลให้พ้นเขต
คงบอกเหตุรู้ว่าใช่กาขาว
ห้ามมันยากปากมนุษย์น้สุคยาว
ไม่แกลังกล่าวก่อนว่าแก่นารี

กรันลำบากยากใจสิดักคิก
แต่มันผิดเสียถนัดค้องบักสี
ไซ้ไม่รู้ว่าเขาห้ามความด้อยมี
ชั่วหรือคักไต่ย็นสันทุกคน

มันเสียแล้วถึงจะฝันไม่กินคักคัก
จะลงรักของปีกไม่มีคทาย
อันความชั่วติดตัวกว่าจะตาย
เปรียบเหมือนกายกามีราศีคาว

ผู้ใดคักคักพลั้งเหมือนอย่างว่า
ถูกตำราแล้วอย่าโกรธพิโรธพี่
ควรรยับยังซังใจเสียให้คัก
ถ้าหลีกเลิกละเล่นไม่เป็นไร

แม้ชั่วช้าใครเขาว่าแล้วโกรธเขา
 เช่นตัวเราผู้แต่งแกล้งไซ
 จะวิบัติบาปกรรมชั่วหนักไป
 ถึงตกใต้เทวทัตต์เพราะชดเคือง

แม้คนก็มีปัญญาถ้าไม่โกรธ
 เห็นประโยชน์ตักชั่วในตัวเปลือง
 ให้พันทุกข์สุขเป็นศรีเมือง
 อย่าแค้นเคืองคำซ้ำของภัย

เป็นสตรีมิใช่ชายเสียกายศักดิ์
 จะปลุกรักเรววนหาควรไม่
 อันความดีมีอยู่จำไว้
 อย่าพอใจรักชั่วให้มัวมอม

จะมีคู่ก็ให้รู้ปรนนิบัติ
 จงชื่อสัตย์สุจริตจิตถนอม
 อย่าคิดร้ายย้ายแยกทำแปลกปลอม
 มโนน้อมเส่นหาต่อสามี

อย่าคบชู้สู่มนิมหวัง
 ไม่จริงการคอกบอกโฉมศรี
 เขารักหลอกหยอกเล่นคอกเช่นนี้
 ถ้าแม่มีข้าวของต้องบำเรอ

ธุระอะไรจะให้มันเสียของ
 อันเงินทองผัวตีทำสน้ำเสนอ
 เพราะเชื่อใจภรรยาดีกว่าเกลอ
 กวรับาเรอลูกผัวของตัวตน

จะมีจิตพิศवासไม่กลาคเคลื่อน
 เพราะแม่เรือนร่วมใจจึงได้ผล
 แม้นอกจิตคิดร้ายหมายประจัญ
 จะพาทนยากยับอประมาณ

จงชื่อทอภัสสาสวามี
 จนชีวิตศรีสวัสดิ์เจ้าศักดิ์ชัย
 อย่าให้มีราคินที่กินใจ
 อุปไมยเหมือนอนงค์องค์สีดา

แม้เขารักแล้วอย่าคือทำดีอิจิต
 เร่งเกรงผิดกลัวภัยใหญ่มหันต์
 กำนันอบสามี่ทุกวี่วัน
 อย่าคุดันคือตั้งตะบึงตะบอน

จงกันภัยในเล่ห์เสน่หา
 อย่าให้มาปนปะจงประหาร
 เอาความสัจย์ศักดิ์ตั้งปฏิญาณ
 ถึงเกิดการยากเข็ญไม่เป็นไร

ถึงที่สุดทกลองก็ทองแท้
 ค่ายนางแน้อยู่ในสัจย์อธิษฐาน
 หญิงเคียวนแม่มีสัจยา
 ภัสสากยั้งรักซันหนักครัน

ยามสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน
 จุกได้ไฟเข้าไปส่องในห้องก่อน
 ระวังคุบู้บักสลักที่นอน
 ทั้งฟุกลมอนอย่าให้มีรุติลง

ถ้าแม้ว่าภัสคาเข้าไสยาสน์
จงกราบบาททุกครั้งอย่าพลั้งหลง
เขาเมื่อยเหน็บเจ็บปวดในทรวงทรวง
ช่วยบรรจงนวดพื้นให้บรรเทา

จงรีบฟื้นตื่นก่อนภัสคา
น้ำล้างหน้าหาไว้ให้เสร็จสรรพ
จึงหุงข้าวต้มแกงแต่งสำหรับ
จัดประทับเทียบทำให้น้ำนวล

แม้รู้ว่าสามีจะไปไหน
แต่ยังไม่ตื่นพรากจากสถาน
ประจงปลุกภัสคาอย่าช้านาน
ให้ลุกขึ้นรับประทานโภชนา

ประพศิกายสายสมรจะนอนหลับ
อย่าก่ลังก่ลับมือไม้ไปป้ายเขา
นอนให้คิมีสคิสริเรา
อย่าชบเขาอยู่จนแจ้งแสงพยับ

ทั้งกระโถนคนที่ซัดสีไว้
ให้ผ่องใสสวยตาคน่าบ้วน
อีกหน้าทำอย่าให้ผงลงไปกวาน
จงใคร่ครวญพิเคราะห์ให้เหมาะการ

จงระวังนั่งคู้ยู่ใกล้ใกล้
เผื่ออะไรมันขาดจะเรียกหา
อย่าให้ต้องร้องตะโกนโหนทนา
จงอุทิศสัจใจระไวระวัง

อยู่จนฉวีรับประทานอาหารแล้ว
นางน้องแก้วเจ้าจกนเมื่อภายหลัง
อย่ากินก่อนภัสศาคณาชัง
เขาจะรังเกียจใจคู่ไม่ดี

อุทสาห์ทำบาเรอเสนอสสนอง
คามทำนองมิ่งมิตรเป็นนิจสิน
ปรนนิบัติภัสศาคอยาราคิน
จึงจะภิญโญยศปรากฏไป

แม้ผิวเตือกเจ้าจกนั้รับรับไว้
อย่าพอใจขึ้นเสียงเตียงประสม
เขาเป็นไฟเราเป็นน้ำค้อยพรว้าพรม
แม้ระคมชนทงคู้จะวู่วาม

ถ้าผิวทำราชการพระผ่านเกล้า
เคยเข้าเฝ้าสู่วังนรังศรี
ทั้งล่วมบั้จจกนแจ่งแ่งให้คี่
หมากบขุหรือหาใส่ให้ไปกิน

เกิดเป็นหญิงให้เห็นว่าเป็นว่าหญิง
อย่าทอคทงกิริยาอชฌาสัย
เป็นหญิงครึ่งชายครึ่งอย่าพึงใจ
ใครเขาไม่สรรเสริญเมินอารมณ

อันโทโสโมโหไม่ออกได้
ความในใจก็จะคังขึ้นกลางสนาม
ที่ชาวบ้านท่านไม่รู้จะรู้ความ
อย่าทำตามใจนั้กมกจะเคย

เอาใจผัวผัวจะรักเจ้าหนักหนา
หมั่นนำพาการเรือนอย่าเชื่อนเฉย
แม้ผัวทุกข์ชุกใช้ไม่เสบาย
อย่าวายเวยตามลวนให้กวนใจ

จะพุกจาสารพัดประหยัดปาก
อย่าพุกมากเติมต่อซึ่งข้อข้า
ความสิ่งไรในจิตจงบีคัง
อย่าควรรำเณะออกไปนอกเรือน

แม่พิโรธโกรธชิ่งกับภัสศา
อย่านิทนาว่าผัวตัวลบล้าง
ฟังข่มขืนกลืนไว้ในอุรัง
อุตสาห์บังกลบเคลื่อนที่เงื่อนเงา

จงแย้มสรวลชวนปลอบให้ชอบชื่น
เห็นเริ่งรื่นททยาจึงปราศรัย
ค่อยถนอมกลม่อมเกลี้ยงเสี้ยงฤทัย
แม้สิ่งไรเขาไม่ชื่นอย่าชื่นทำ

การสิ่งไรที่ชั่วผัวเขาห้าม
บ่ประพฤติตามแบบแผนให้แม่นเหมือน
อย่าตั้งถือถือตนเป็นคนเชื่อน
จะเอ่ยเอื้อนโอภาให้หน้าพัง

จึงจะว่านารีมีความคิด
รู้ปกปิดมิดโทษไม่โจกเขลา
ถึงใครรู้ยู่ว่ากมต้องชมเรา
หนึ่งผัวเล่าเขาก็เห็นว่าเป็นที่

การนินทาอำมหันชั่วด้อย
 เป็นคนน้อยปัญญาเสียราศี
 ถึงร้างหย่าหาใหม่วิสัยมี
 ชายที่ตีรู้กำพิศก็จิตไป

ทำเสียงมเจียมตัวผิวไม่เห็น
 คุเหมือนเช่นปากว่าตาขยิบ
 ครั้นว่าเขาเข้าใจรู้ไหวพริบ
 ก็ต้องรีบต้องร้างระกางแคลง

ขู่คำรบั่นว่าค่าประชด
 ให้สามมือปยศลงหกหัว
 ลุอำนาจไม่อาจขยาคตัว
 มัดมือผัวผูกแขวนแก่นเขียนตี

บ้างทำกลัวตัวสั้นแต่ต่อหน้า
 ถึงตีคำก็สู้หนึ่งไม่ถึงไหว
 ครั้นผิวเดินเกินเลยเฉยเฉียดไป
 ก็ทำให้ไม่ต้งต้งกระชิบ

บางนารีที่เป็นนางใจร้ายกาจ
 หมิ่นประมาททุ้มเตียงส่งเสียงแข็ง
 ตำรากก้องร้องแแรกแหกกระเซิง
 ตะคอกแกล้งข่มซีให้ผัวกลัว

ทรมาณภัสตาน่าสังเวช
 คุเหมือนเปรตเวทน่าน่าบัดสี
 ยังมีหน้าซ้ำป่าวเหล่านารี
 ที่ไม่มีภัสคาให้มาคุ

ข้างฝ่ายหัวใจมิไต่ว่า
 หนึ่งให้เมียเขียนค่านาคสุ
 คุเหมือนแม่กับลูกผูกขันธ์ชู
 มิได้สู้รบรับสัประยุทธ์

เหมือนเช่นเราแล้วไม่ต้องให้ตีตบ
 กงสู้รบโตเต็มให้เข้มขัน
 จะตีบดองเสียให้ยับไล่ขับกัน
 ร่างหยาบมันเสียให้ค้างอยู่กลางคัน

จะรำไปเท่าไรก็ไม่หมด
 ขี้เกียจจกเห็นคเห็นน้อยเมื่อยมือเขียน
 อุตส่าห์ทรงทวิตรีภิกษาเจียร
 ด้ถึงความเพียรผูกข้อต่อเรื่องราว

ข้างกระไรใจคอมันอกได้
 คุเหมือนไม่มีจิตผิคนบุรุษ
 จึงยอมตัวกลัวเมียจนหัวมุก
 น้อยมมนุษย์ที่จะเป็นได้เช่นนั้น

สุภาวิตซึ่งประคิษฐ์มาไว้
 ล้วนแต่มีเยียงอย่างคังเสกสรร
 ไซ้แต่แกล้งแตงคำมารำพัน
 คนทกวันมักอย่างนี้มีอาเกียรติ์

พอเป็นเรื่องสำหรับคับทุกข์โทษ
 เป็นประโยชน์แก่สตรีที่สวยสาว
 เป็นตำรับแบบฉบับไปยี่คยาว
 ในเรื่องราวสุภาวิตลิลิตความ

๑๑๔

ข้อโทษ

จงจกจำบุญบาปอย่าหยาบหยาม
เก็บประกอบเอาแต่ชอบในเรื่องความ
ประพฤติกามห้ามใจเสียให้ดี

อย่าฟังเปล่าเอาแต่กลอนสุนทรเพราะ
จงพิเคราะห์คำเลิศประเสริฐศรี
ไว้เป็นแบบสอนคนพันราศี
กั้นบัลลังก์คำก่อนคนนินทา

ให้สุชีศรีเมืองเลื่องลือฟัง
หอมจรงกลิ่นกล้วทั่วทิศา
เป็นที่ชื่นเช่นอย่างนางสีดา
ในไถ่หล้าหมายประคองตัวน้องเฮย ฯ

*Somebody Love one
Somebody Love two
But I Love one that one is you.*

